

IEKĻAUJOŠĀ PĪEEJA ENERGOKOPIENU VEIDOŠANĀ

CSOP (*Consumer Stock Ownership Plan*)

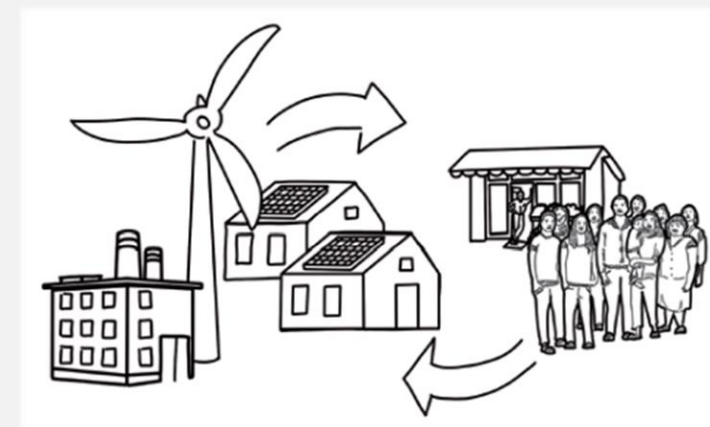
Eiropas Savienības projekts SCORE
(*Supporting Consumer Ownership in Renewable Energies*)

Definīcija:

- CSOP (Consumer Stock Ownership Plan) ir patērētāju centrēts investīciju modelis AERos / Komunālajos pakalpojumos, kurš paredz patērētāju iesaisti gan investēšanā gan lēmumu pieņemšanā. Ar CSOP ir iespējams piesaistīts arī tos patērētājus kuriem nav ietaupījumi vai piekļuve kredīt kapitālām līdzdalībai AER ļaujot arī viņiem kļūt par «prosumers».

Darbības principi:

- CSOP ir uz trastu balstīts uz patērētājiem centrēts investīciju modelis
- CSOP pieļauj pašvaldību, mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) un citu vietējo partneru līdz-investīcijas. Akcionāriem nav personiskas atbildības (civiltiesiskās).
- CSOP Operacionālā kompānija (parasti privāta sabiedrība ar ierobežotu atbildību / iespējams, arī kooperatīvs) iegulda jaunā vai esošā AER jaudā un darbojas līdzīpašnieku vārdā.
- COSP var investēt jebkāda veida (atjaunīgo) enerģijas resursu, komunālo pakalpojumu (ūdens, transporta, utt.) ražošanā / sniegšanā.

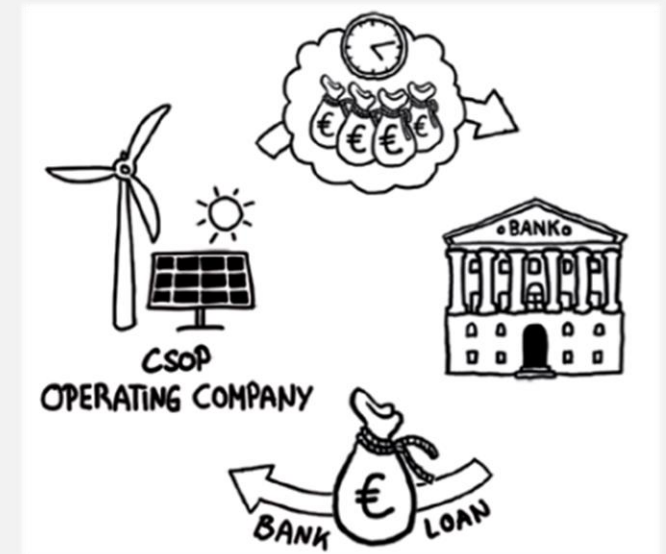

Mērķi:

- Ļaut patērētājiem / mājsaimniecībām kļūt par enerģijas resursu (AER) un komunālo pakalpojumu, kurus tie patērē, (līdz-)īpašniekiem, un tādējādi gūt labumu no peļņas un aktīvi piedalīties lēmumu pieņemšanā.
- Patērētāju investīciju un balsstiesību apvienošana (trastā) un pārstāvniecība līdz ar citiem ieguldītājiem (publiskajiem vai privātajiem).
- Konsultēt un pārstāvēt patērētāju (trasta dalībnieku) intereses līdz-ieguldījumu projektos.

CSOP Īpatnības salīdzinot ar konvenciālo pieeju:

- Piekļuve kapitālam (kredītam) apvienojot individuālos ieguldījumus starpnieka (trasta) struktūrā. CSOP var izmantot mēroga sviras, lai palielinātu ieguldījumu.
- Racionalizēt un vienkāršot lēmumu pieņemšanu, izmantojot trasta pārstāvniecību, kurš aizsargā patērētāju (akcionāru) intereses.
- Aktīvu iegādes aizdevuma atmaksa no nākotnes peļņas, ieskaitot «pārprodukcijas» pārdošanu. Kad aizdevums ir atmaksāts, peļņa tiek sadalīta starp līdzīpašniekiem.

CSOP Investīcijas priekšrocības:

1. Mērogojama un tādējādi konkurētspējīgāka:

- ✓ CSOP izmanto vismodernākās tehnoloģijas lai panāktu rentablu ražošanu

2. Ienesīga:

- ✓ Gūstot labumu no mēroga radītiem ietaupījumiem (*economy of scale*), vienības ražošanas izmaksas samazinās, palielinoties tās jaudu, vienlaikus radot pietiekamu pārprodukciju kuru var pārdot trešajām pusēm vai kopējā tīklā. Šādi iegūtā peļņa samazinās investīciju atdeves periods.

3. Zems «sliksnis»:

- ✓ Tā kā aktīvi un akcijas ir ieķīlātas kā nodrošinājums bankas kredītam kurš ir jāatmaksā no nākotnes peļņas, patērētājiem nav jāiegulda savus ienākumus vai uzkrājumus.

4. Tradicionāla pieeja:

- ✓ CSOP ir balstīts uz pārbaudītām juridiskajām koncepcijām / risinājumiem un ir saderīgs ar esošajām tiesību un finanšu prasībām. Jo īpaši tas atbilst Eiropas Savienības regulējumam attiecībā uz atjaunīgās enerģijas kopienām (*Renewable Energy Communities (REC)*)

5. Papildina energoefektivitātes pasākumus:

- ✓ CSOP var arī apvienot ieguldījumus (AER / komunālo pakalpojumu) ražošanā ar ieguldījumiem energoefektivitātes pasākumos, kuri samazina enerģijas patēriņu. Tādējādi samazinot enerģijas patēriņu, palielinās pārpalikums kuru var pārdot līdz ar to saīsinot investīciju atdeves periodu.

Finansējuma struktūra CSOP (Consumer Stock Ownership Plan)

Tiek izveidots trasts vai iespējams arī kooperatīvs ar kura starpniecību patērētāji ņem dalību AER projektā kā līdzīpašnieki. Fiduciārs - Pilnvarnieks, kas konsultējas ar viņiem un darbojas viņu interesēs, pārstāv viņus direktoru padomē. Patērētāju ieguldījumu AER ražotnē var iniciēt privāto enerģijas patērētāju grupa kopā ar savu pašvaldību un/vai vietējiem mazajiem vai vidējiem uzņēmumiem.

1. Trasta nodibināšana ar pilnvarnieku (privāta kompānija ar ierobežotu atbildību, vai arī mazos projektos fiziska persona) kurš pārvaldītu patērētāju ieguldījumus.
- 2.a Fiduciāru (trasta) līgumu (pilnvarnieks – patērētāji) noslēgšana nosakot CSOP daļu skaitu (parasti proporcionāli katras mājsaimniecības-dalībnieka enerģijas patēriņam, bet ir iespējami arī citi principi).
- 2.b Iesaistīto mājsaimniecību sākotnējā pamatkapitāla iemaksa kā viņu ieguldījums (100 – 250 € katra, atkarībā no AER-projekta veida).
- 3.a Operējošās kompānijas (*CSOP Operating Company*) izveidošana, kas veic ieguldījumu esošā vai jaunā AER aktīvā / ražotnē.
- 3.b Līdzinvestori, piemēram pašvaldības un/vai vietējie MVU, iegādājas Operējošās kompānijas akcijas.
4. Standarta energoapgādes līgumu slēgšana starp patērētājiem un CSOP Operējošo kompāniju.
5. Pēc tam CSOP Operējošā kompānija patērētāju-akcionāru vārdā ņem bankas aizdevumu un sniedz nodrošinājumu aizdevuma nodrošināšanai (iekārtas vērtība + akciju vērtība), tādējādi pasargājot patērētājus no personiskās atbildības.
6. Atjaunojamā iekārta apgādā patērētāja akcionārus ar enerģiju un pārdod pārprodukciju. Visi ieņēmumi ieplūst CSOP Operējošajā kompānijā
7. Kredīta atmaksa: procenti un pamatsumma tiek apkalpoti ar ieņēmumiem no elektrostacijā saražotās enerģijas pārpalikuma pārdošanas un katras mājsaimniecības-patērētāja ikmēneša enerģijas maksājuma.
8. Peļņa no AER pēc kredīta dzēšanas tiek izmaksāta patērētājiem - akcionāriem dividendēs atbilstoši to akciju skaitam.

Tiek izveidots trasts vai iespējams arī kooperatīvs ar kura starpniecību patērētāji ņem dalību AER projektā kā līdzīpašnieki.

Fiduciārs - Pilnvarnieks, kas konsultējas ar viņiem un darbojas viņu interesēs, pārstāv viņus direktoru padomē.

Patērētāju ieguldījumu AER ražotnē var iniciēt privāto enerģijas patērētāju grupa kopā ar savu pašvaldību un/vai vietējiem mazajiem vai vidējiem uzņēmumiem.

1. Trasta nodibināšana ar pilnvarnieku (privāta kompānija ar ierobežotu atbildību, vai arī mazos projektos fiziska persona) kurš pārvaldītu patērētāju ieguldījumus.

2.a Fiduciāru (trasta) līgumu (pilnvarnieks – patērētāji) **noslēgšana nosakot CSOP daļu skaitu** (parasti proporcionāli katras mājsaimniecības-dalībnieka enerģijas patēriņam, bet ir iespējami arī citi principi).

2.b Iesaistīto mājsaimniecību sākotnējā pamatkapitāla iemaksa kā viņu ieguldījums (100 – 250 € katra, atkarībā no AER-projekta veida).

3.a Operējošās kompānijas (CSOP Operating Company) izveidošana, kas veic ieguldījumu esošā vai jaunā AER aktīvā / ražotnē.

3.b Līdzinvestori, piemēram pašvaldības un/vai vietējie MVU, iegādājas **Operējošās kompānijas akcijas**.

CSOP - SOLI PA SOLIM

4. Standarta **energoapgādes līgumu slēgšana** starp patērētājiem un CSOP Operējošo kompāniju.

5. Pēc tam CSOP **Operējošā kompānija** patērētāju-akcionāru vārdā **ņem bankas aizdevumu** un sniedz nodrošinājumu aizdevuma nodrošināšanai (iekārtas vērtība + akciju vērtība), tādējādi pasargājot patērētājus no personiskās atbildības.

6. AER apgādā **patērētājus-akcionārus ar enerģiju un pārdod pārprodukciju**. Visi ieņēmumi ieplūst CSOP Operējošajā kompānijā.

7. **Kredīta atmaksa**: procenti un pamatsumma tiek apkalpoti ar ieņēmumiem no elektrostacijā saražotās enerģijas pārpalikuma pārdošanas un katras mājsaimniecības-patērētāja ikmēneša enerģijas maksājuma.

8. **Peļņa** no AER pēc kredīta dzēšanas tiek izmaksāta patērētājiem - **akcionāriem dividendēs** atbilstoši to akciju skaitam.

- Aptuveni 50 milj. patērētāju Eiropā cieš no enerģētiskās nabadzības.
- Prosumerisms ļauj gūt labumu no enerģijas pašpatēriņa + pārdotās enerģijas, bet tā izplatību ierobežo kapitāla nepieciešamība investīcijām.
- CSOP pieeja palīdz paplašināt prosumeru loku ar mēroga sviru izmantošanu aizdevumu finansējuma piesaiste.
- Pastāv maznodrošināto patērētāju grupas kurām pat minimālais kapitāla ieguldījuma sliekšnis nav pārvarams.
- Asistējošais CSOP ir CSOP modeļa pielāgošana konkrētai situācijai iekļaujot maznodrošinātos patērētājus.

Piemērs: **Patversme «Želeticka» Čehijā.**

- Patversmi uztur labdarības asociācija.
- Pilsētas pašvaldība vienojās par PV paneļu uzstādīšanu patversmē tādējādi samazinot enerģijas rēķinu.
- Pašvaldība piekrita daļu no PV instalācijas pārdot patversmes iemītniekiem -> Asistējošais CSOP
- Līdz 25% no PV instalācijas tiktu pārdots tiem 50 patversmes iemītniekiem kuri vēlētos piedalīties CSOPā.
- Filantropiskā palīdzība nodrošinātu šo daļu iegādi
- 25-50% peļņas no enerģijas ietaupījumiem un energoefektivitātes pasākumiem tiktu novadīti speciālajā izdevumu fondā.

KĀDĒĻ CSOP?

CSOP Pamatojums:

- Investīciju plaisas pārvarēšana
  - ✓ CSOP ir alternatīva gan komerciāliem projektiem bez vietējās līdzdalības, gan iedzīvotāju AE projektiem kuros trūkst kapitāla apjoma.
- Sociālās plaisas pārvarēšana
  - ✓ Samazinot finanšu, zināšanu un laika trūkuma šķēršļus, CSOP ir zema sliekšņa iekļaujošas finansēšanas rīks patērētāju grupām, kas ir bijušas nepietiekami pārstāvētas un bieži vien pat izslēgtas no AER kopienām vai arī nav ieinteresēti tajās
- Cīņa ar enerģētisko nabadzību un vienlaikus pabalstu nastas mazināšana
  - ✓ Tā kā maznodrošinātie patērētāji saņem lētāku enerģiju no AER un papildu ienākumus no viņu investīcijas (kad aizdevums ir atmaksāti ar AER peļņu), CSOP var samazināt nabadzību un samazinās sociālo pabalstu nastu

ENABLING PEOPLE TO
PRODUCE THEIR LIVING

- AER pieņemšanas veicināšana un demokrātiska līdzdalība tajos caur īpašumtiesībām
  - ✓ Pārejai uz AE un tās pieņemšanai ir nepieciešamas sociālās uztveres un uzvedības izmaiņas sabiedrībā. Patērētāju pieredze kļūstot par AER līdzīpašniekiem veicina to pieņemšanu, nodrošinot papildu ienākumus, uzlabojot dzīves kvalitāti un stimulējot (vietējo) ekonomiku.
- Veicināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus un tirgus dalībnieku dažādību
  - ✓ CSOP finansēšanas mehānismi balstās uz finansēšanas metodēm (mēroga svira, trusts) ar kurām var palielināt iedzīvotāju ieguldījumus enerģētikā. CSOP var konkurēt ar komerciāliem projektiem liberalizētā tirgū, pie tam tas neizspiež no tirgus komerciālas investīcijas un neatņem iespēju neliela mēroga projektiem gūt labumu no stimulējošā regulējuma.
- Cīņa pret klimata pārmaiņām visā pasaulē ar standarta risinājumu
  - ✓ Salīdzinošā analīze liecina ka CSOP varētu sekmīgi ieviest ne tikai Eiropā bet arī citviet pasaulē veicinot enerģijas pāreju. Īpaši jaunattīstības valstīs CSOP var atvieglot piekļuvi kredītiem, kas nepieciešami AER attīstīšanai.

PATĒRĒTĀJS:

- Finansiāli:
  - Iekļautība
  - Nav personīgās atbildības
  - Papildus ienākuma avots
  - Atliktā nodokļu nomaksa
- No darbības principa:
  - Zemas ieejas / izejas maksas
  - Viegls akciju (daļu) piešķiršana princips
  - Elastīga lēmumu pieņemšana
  - Laba patērētāju-akcionāru pārstāvniecība un pārrunu pozīcija

PAŠVALDĪBA:

- Izpilda vietējo līderības lomu
- Elastīga finansiālā dalība
- Garantēta pārstāvniecība
- Vienkāršota komunikācija
- Stabils ilgtermiņa akcionārs
- Efektīva un demokrātiska lēmumu pieņemšana

LĪDZ-INVESTORI:

- Vienkāršota komunikācija
- Lojāls ilgtermiņa akcionārs
- Efektīva un demokrātiska lēmumu pieņemšana

FINANŠU INSTITŪCIJAS:

- Ienesīgums
  - Pietiekams investīciju mērogs
  - Stimuli un preferenciāls stāvoklis pilsoņu AER iniciatīvām

Susas Ieleja (Itālijā)

- 14 municipalitātes / 90 000 iedz.
- Apkures modernizācija dzīvojamās masīvos (dīzelis/mazuts -> šķelda)
- + Energoefektivitātes pasākumi
- Starts 06.2018 (3 gadi)
- 1.3 MW biomasas apkures jaudas pieaugums katru gadu
- 2200 mājsaimniecību aptvere
- Sagaidāms:
  - - 14% enerģijas patēriņam
  - 3 000 kWh/g mājsaimn. -> (-14%) 2 632 kWh/g
  - 809 600 kWh/g kopējais ietaupījums

Essenas pilsēta (Vācijā)

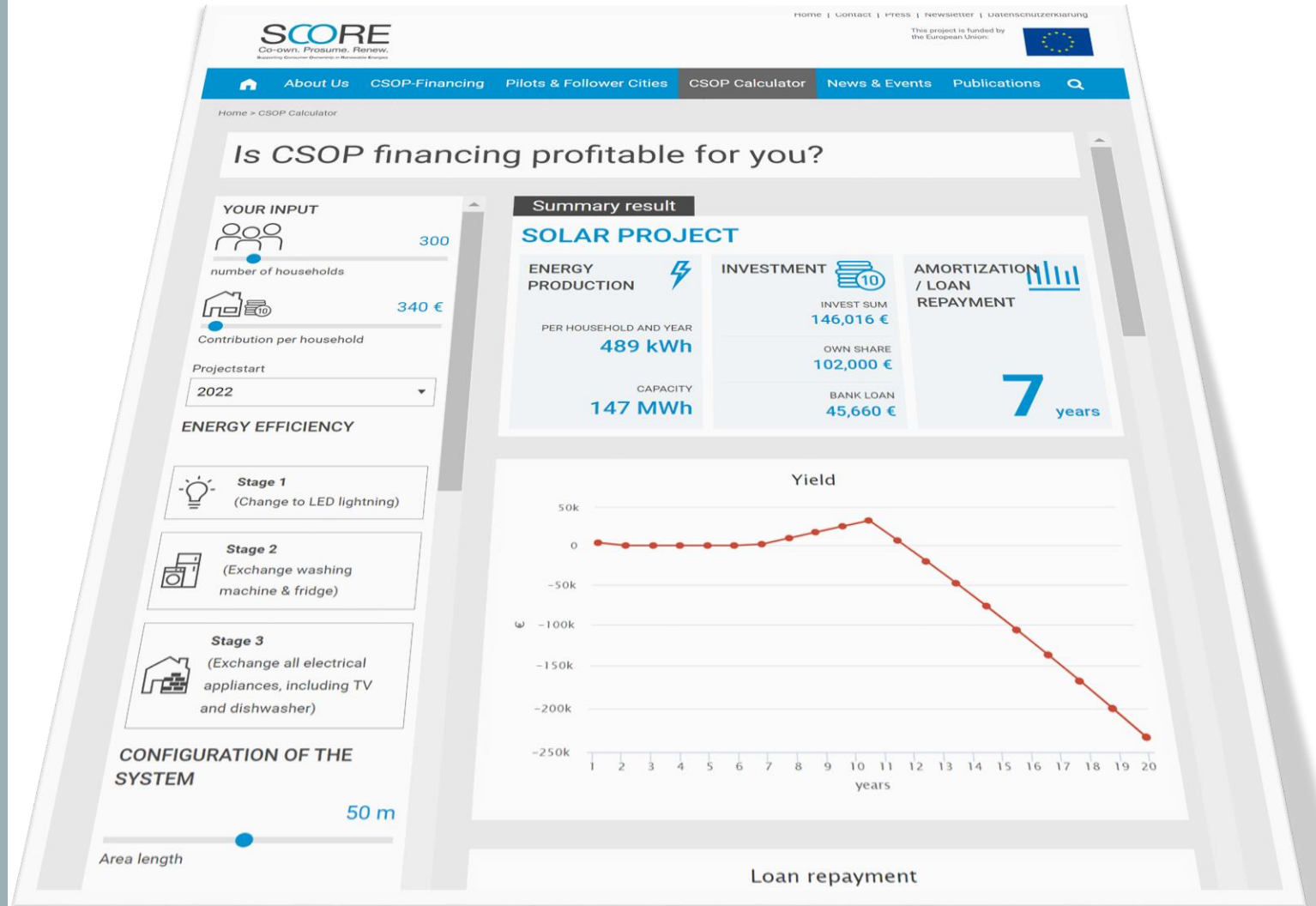
- 600 000 iedz.
- European Green Capital (2017)
- Dalība 10.2018 / Starts 2020.g. sākumā
- 1 800 PV instalācijas / 200 koģenerācijas vienību (esošās)
- Vēja enerģija (tiek apspriesta)
- 200 biedru (18 jumti ar PV)
- AE plānotais finansējums (0.2 EUR/kWh uzcenojums zaļajai elektroenerģijai => 194 000 EUR/g)
- Sagaidāms:
  - + 650 kWp PV
  - vismaz 200 mājsaimniecību iesaiste
  - 368 kWh/g ietaupījums no mājsaimn.
  - 73 600 kWh kopējais ietaupījums

Prāgas pilsēta (Čehijā)

- 1 300 000 iedz.
- Finalizē klimata plānu (-45% SEG 2030.g.)
- AER būs > 8% no pilsētas enerģijas patēriņa 2030.g.
- Energoefektivitātes pasākumi (ēkās 50 kWh/m² un 15 kWh/m² (pasīvā ēka))
- Sagaidāms:
  - 2.1 GWh/g AER ražošana
  - 10% enerģijas patēriņa samazinājums patēriņa ieradumu izmaiņas rezultātā
  - 2021. / 2022.g. 2-3 MWp PV instalācijas uz municipalitātes ēkām (skolas)
  - 250 mājsaimniecību iesaiste (~ 3x AER saražots vs. pašpatēriņš)

CSOP KALKULATORS

PALDIES PAR UZMANĪBU!

Kaspars Liepiņš

kls@vnt.vtti.com

29536037

www.vnt.lv

www.vtti.com